

ליל שבת קודש פרשת ויקהל שבת שקלים ה'תש"ס

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' י"ז, המדבר מענין קדושת שבת, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, צריך לזהר מאד להיות שמיח וטוב לב בשבת, פי מעלות וקדשות שבת גדולה ויקרה מאד, פמבא, ובפרט ב"ראשית-חכמה" בשער הקדשה בתחלתו, עיין שם וראוי ונכון ללמד ב"ראשית-חכמה" בשער הנ"ל, ולשום לבו היטב על כל הדברים הנאמרים שם בענין קדשות ומעלות שבת-קדש, פי יש שם כמה דברים פרטיים יקרים מקדשות ומעלות שבת, פי כל ענין ומעלה הנאמר שם על שבת הוא דבר בפני עצמו, והבן שם היטב, כדי שיתלהב לבו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה פראוי, ועל-ידי-זה היראה בשלמות, דהינו עם דעת, פי בחל אפשר שיהיה היראה עם פסילות, בבחינת (איוב ד): "הלא יראתך פסלתך" ועקר הפסילות הוא מחמת השעבוד שיש בחל, פי על-ידי השעבוד אין הדעת שלם, וכמו שכתוב ב'מוזב' (נרמיה מ"ח): "שאנן מוזב מגעוריו וכו' ובגולה לא הלך, על-כן עמד טעמו בו" וכו' וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (מגלה י"ב): (פי על-ידי שעבוד וגלות הדעת מבלבל אבל בשבת הוא חרות, וכשיש חרות ואין שעבוד וגלות, אזי הדעת שלם כנ"ל, ועקר החרות על-ידי התענוג והשמחה של שבת, בבחינת (ישעיה נ"ח): "אז תתענג על ה'", הנאמר בשבת) שם נ"ח: "פי בשמחה תצאו", שעל-ידי שמחה יוצאין לחרות וכשיש חרות, הדעת בשלמות כנ"ל, ואזי היראה פראוי, בבחינת ירא שבת) תקוני-זהר תקון ט, (פי אז היראה בלי פסילות שיש בימי החל, פי עקר הפסילות-מחמת השעבוד כנ"ל ובזה מעלין היראות הנפולות, דהינו מה שיראים לפעמים משר וכדומה, פי על-ידי הדעת מרימין אותן ועקר הדעת הוא בשבת על-ידי השמחה, שעל-ידי-זה יש חרות ואזי הדעת בשלמות כנ"ל:

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה עיקר שלימות מדת היראה, שאדם יתיירא אך ורק מלפניו יתברך, ולא יתיירא מפני שום בריה שבעולם, כי (תהלים ק"ח) הוי"ה לי לא אירא מה יעשה לי אדם, ששום בריה שבעולם לא יכול להרע לאדם בלתי רשותו יתברך, כי דבר קטן דבר גדול לא נעשה מאליו אלא מהמאציל העליון ברוך הוא,

ואין רשות לשום בריה לשלוט באדם בלתי רצונו יתברך, ולכן כשאדם מתיירא מאיזה בריה שפילה שבזה העולם, כגון מאיזה שר או מחיה, זהו רק מחמת כסילות דעתו, שנפל בקטנות המוחין, ויש לו יראה עם כסילות, דהיינו שמצד אחד יש לו יראת שמים, כי מפחד ממנו יתברך, אבל מצד שני עדיין נאחו בו איזה בחינה של כסילות, שנותן מקום במוחו לפחד ולירא מאיזה דבר חוץ ממנו יתברך, ועל זה נאמר (איוב ד') הלא יראתך כסלתך, כי היראה שלו עדיין מעורבת עם כסילות, אבל כשאדם בא לשלימות הדעת, שמלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדו יתברך כלל, אזי אינו מפחד ומתיירא משום בריה שבעולם, כי שום דבר שבעולם לא יכול לעשות לו רע בלתי רצונו יתברך, והכל שלוחים ממנו יתברך לעשות רצונו בזה העולם, ולכן למה לו לפחד או לירא מאיזה בריה, הלא היראה צריך להיות רק מלפניו יתברך, ועל ידי שמתקן את יראתו, לפחד וליראה ממנו יתברך לבד, על ידי זה ממתיק מעל עצמו כל הדינים ואינם יכולים להרע לו כלל (עי' ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ט"ו), כי זהו עיקר רצונו יתברך שהאדם יכיר איך שהכל תלוי רק בידו יתברך, ומיד שאדם מתעורר מעצמו לחזור אליו יתברך, ולבקש ממנו יתברך שיציל אותו מכל רע, אזי הוא ממתיק מעל עצמו כל הדינים, וזוכה לראות בישועת השם בכל פרט ופרט.

והנה זהו עוצם מעלת קדושת שבת קודש, שאז האדם זוכה ליראה שלימה, היינו ליראה עם דעת, כי על ידי שמחת השבת, הוא בא לגדלות וחירות המוחין, ומתחיל להבין איך שבאמת אין לו לירא ולפחד משום בריה שבעולם, כי בששת ימי המעשה שהוא טרוד על המחיה ועל הכלכלה, קשה לו ליישב את דעתו ולהתבונן איך שאין לו ממה לפחד בזה העולם, כי הוא מסובב עם חובות וטרדות ובלבולים, ורץ אחר פרנסתו ביגיעה רבה, ונדמה לו שאיזה בריה יכול להרע לו ולגרום לו איזה היזק או מכשול בפרנסתו ובעבודתו וכו', אבל כשבא לשבת קודש, שאז הכל שביתה ונייחא, ומתחיל לשמוח בשמחת השבת, אזי מכיר איך שכל הפחדים והיראות שלו הם להבל ולריק, ואף אחד לא יכול לנגוע במה שמוכן לו, כי הכל בהשגחתו יתברך הפרטי פרטית, ועל ידי יישוב הדעת הזה, נכנס בו גדלות וחירות המוחין, והיראה שלו היא יראה עם דעת, לירא ולפחד אך ורק ממנו יתברך לבד, וזה נקרא יראה בשלימות, אשרי מי שזוכה אל יראה כזו.

ואומר רביז"ל, וְהַפְּלֵל, שְׁצַרְיָהּ לְנֶהֱגַ שְׁמִתָּהּ גְּדוּלָה בְּשֶׁבֶת-קֹדֶשׁ, וְלִבְלִי לְהִרְאוֹת שׁוֹם עֲצָבוֹת וְדָאָגָה פְּלֵל רַק לְהִתְעַנֵּג עַל ה' וְלְהִרְבּוֹת בְּתַעֲנוּגֵי שֶׁבֶת בְּכָל מִינֵי תַעֲנוּג, הֵן אֲכִילָה וְנִשְׁתִּיָּה, הֵן מְלַבּוֹשִׁים כְּפִי מָה שְׁיִכּוֹל פִּי אֲכִילָת

שֶׁבֶת הִיא פְּלֵה רוֹחֵגִיּוֹת, פְּלוֹ קִדְשׁ, וְעוֹלָה לְמָקוֹם אַחַר לְגַמְרֵי מִן אֲכִילַת חֵל, פְּמִבְאָר בְּמָקוֹם אַחַר) לְעֵיל בְּסִימָן נו, וּבְסִימָן רעז, וְשֵׁן זֶהר וְנִקְהֵל דָּף רִיחַ וּבִמְק"מ שָׁם: עַד כַּאן לְשׁוֹן רַבִּיז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה זהו כלל ועיקר גדול בחיי אדם, שיזהר מאד בשמחת השבת, וידקדק מאד לאכול השלש סעודות של שבת קודש, בתמימת ובפשיטות גמור, ובשמחה רבה, כי בזהר הקדוש (פרשת יתרו פ"ח.) מאד מקפיד לזהר לאכול כל השלש סעודות של שבת קודש ולא לחסר אחת מהם, כי הם עיקרי ויסודי האמונה, ומי שמחסר אחת מהם נפגם אצלו האמונה חס ושלום עיין שם, ולכן אסור לעשות שום חכמות והשכלות לפטור את עצמו מאיזה סעודה של שבת קודש, אפילו מסעודה שלישית, כי היא הלכה פסוקה בשולחן ערוך (אורח חיים סי' רצ"א) שמחויבים לאכול סעודה שלישית, וגם הזהר מאד מקפיד על זה, ואסור להתחכם ולומר שהוא כבר שבע מסעודת הבוקר, או שיצא חובת סעודה שלישית עם דברי תורה וכו', כי זה כבר חכמות והשכלות, ורביו"ל אמר (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' י"ב) שעל ידי חכמות יכולין לצאת מן הדת לגמרי רחמנא ליצלן, אנחנו צריכין לקיים את דברי חכמינו הקדושים בתמימות ובפשיטות גמור, ולשמח ולענג את השבת בכל השלש סעודות, ולאכול לכל הפחות כזית אם אנחנו שביעים יותר מדאי, וכבר גילה אותנו רביו"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' נ"ז) שאכילת שבת קודש, כולו קודש, כולו אלקות, ועולה למקום אחר לגמרי מאכילת ימי החול עיין שם, ודייקא על ידי שאדם משמח ומענג את עצמו בעונג שבת, על ידי זה היראה שלו עם דעת בלי כסילות, ואזי יודע שאין לו ממה לפחד ולהתיירא, כי אם ממנו יתברך לבר, מה שאין בן כשאדם מתחיל לעשות חכמות והשכלות, ומכניס בדעתו חשבונות של הבל, הרי הוא נותן מקום לכסילות הדעת גם בשבת, ואז נפגם היראה אצלו ואין לה שלימות, וכבר אמרו חכמינו הקדושים (תנחומא פרשת בראשית) שעונג שבת חשוב כמו אלף תעניות עיין שם, נמצא שמי שיודע בנפשו שחטא במה שחטא, וצריך לצום המון תעניות לתקן עוונותיו, ולזכות לשלימות הדעת והיראה, הרי יש לו עצה נפלאה ונעימה מאד, לענג את שבת, ולאכול כל הסעודות של שבת קודש בשמחה עצומה, וזה יעלה לו כמו אלף תעניות ממש בכל שבת ושבת, ולכן אשרי מי שאינו מסתכל על שום מונע כלל, ומענג את עצמו בתענוגי השבת כפי יכולתו, ואז יזכה לשלימות הדעת והיראה באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לאדם לקמץ ולחסוך כלל על הוצאת שבת, כי כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה חוץ מהוצאת שבת וימים טובים (ביצה ט"ז.),

ואדרבה כל מה שמוציאים על הוצאות שבת מקבלים חזרה בכפליים (מדרש אגדה בראשית), נמצא שעיקר כל הברכות וההשפעות תלויים בשבת, וכמו שמובא בזהר (יתרו פ"ח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, וכן אמרו בירושלמי (ברכות פרק ב') ברכת ה' היא תעשיר, זה ברכת שבת עיין שם, הרי שכל השפע של אדם תלוי כפי שמענג את השבת, ולכן אשרי מי שמענג את השבת בכל מיני תענוג, לאכול ולשתות ולישון כראוי, כי גם שינה בשבת תענוג, וכמוכא בספרים שב"ת ראשי תיבות ש'ינה ב'שבת ת'ענוג, ויתר הזמן הוא מבלה בתורה ותפילה בשמחה רבה, כי בשבת קודש שאינו להוט אחר מלאכתו ופרנסתו, יש לו יותר זמן ללמוד ולהתפלל, וכמו שתיקנו לנו חכמינו הקדושים התפלות של שבת קודש עם קריאת התורה באמצע, כדי שכל יהודי יקשר עצמו אל התורה והעבודה בשבת קודש, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה פרשה י"א ס"ו ה') אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, לכל נתת בן זוג, ולי לא נתת בן זוג, ואמר לה הקדוש ברוך הוא, כנסת ישראל יהיה בן זוגך, שבך ישבו ישראל וילמדו תורה, כי על ידי שיתענג בעונג שבת כראוי, יהיה נשפע עליו שמחה אמיתי וחירות המוחין, עד שיזכה ליראה עלאה, יראה שלימה מלפניו יתברך, וגם יהיה נשפע עליו שפע רוחני ושפע גשמי, ולא יחסר לו שום דבר כלל, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה מצינו פרשת השבוע שפוחת עם פרשת שבת, וכמו שכתוב (שמות ל"ה) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וכו', לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, ואחר כך מצוה אותם על עבודת המשכן, ויש להבין מהו המשך וקשר כל הדברים האלו? למה יש הקדמה של "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'" ואחר כך מצוה אותם על השבת, ועל "לא תבערו אש" בפרט, ואחר כך מצוה אותם על מלאכת המשכן? אבל על פי דברי רביז"ל הנ"ל מובן הענין מאד, כי הנה משה רבינו שהוא הצדיק האמת מוסר נפשו כל ימיו להכניס בנשמות ישראל דעת האמת, ושיכירו כולם אמתת מציאותו יתברך, ולדעת שהו"ה הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ומיד שיש להם דעת האמת הרי היראה שלהם בשלימות ואינם מתייראים ומתפחדים משום בריה רק ממנו יתברך לבה, וזהו ויקהל משה את עדת בני ישראל, ומובא בכתבי האריז"ל שעד"ת הם אותיות דע"ת, כי משה רבינו הוא הדעת של כלל ישראל, וכל חפצו ורצונו להכניס דעת הזאת בכלם, ולכן מיד ציוה אותם על השבת, שממנה נמשך הדעת כנ"ל, כי

בשבת קודש זוכים לשמחה ולחירות המוחין, ועל ידי זה הדעת בשלימות בלי כסילות.

וזהו "לא תבערו אש בכל משובותיכם ביום השבת" ואיתא בזוהר הקדוש (תיקונים תיקון מ"ח) שזה סובב והולך על אש הכעס, שצריכין לזוהר מאד לא להדליק אש הכעס בביתו ביום השבת, כי בשבת צריכין לזוהר מאד בשלום ביתו, ולהיות באהבה ובשלום עם אשתו ועם כל בני ביתו, כי גם הכעס מפסיד ומאבד את הדעת, ומכו שכתוב (קהלת ז') כי כעס בחיק כסלים ינוח, וכל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו (פסחים ס"ו:), שמיד שאדם בכעס כבר אי אפשר לו לזכות לדעת אמיתית, וגם ידי הכעס מפסיד ומאבד הכסף והעשירות (ליקוטי מוהר"ן חלק א' ס' ס"ח), מה שאין כן כשזוהר מכעס, וגם מכבד ומייקר את אשתו כראוי, אזי זוכה לעשירות גדול, וכמו שאמר רבא (ב"מ נ"ט.) אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו, נמצא שהכל מקושר לשבת קודש, כי דייקא על ידי שמחת השבת זוכין לדעת שלימה עם יראה, ואזי זוהר מאד לא להדליק אש הכעס בביתו חס ושלום, רק הוא בשלום וכאהבה עם אשתו ובני ביתו, ועל ידי זה נמשך עליו שפע גדול.

וכל זה הוא הקדמה למלאכת המשכן, כי עיקר המשכן הוא להמשיך שכינתו יתברך כאן למטה בזה העולם, בבחינת (שיר השירים א') משכני אחרוך נרוצה, וכן אמרו חכמינו הקדושים (תנחומא תרומה) נתאוה הקדוש ברוך הוא שיהיה לו דירה בתחתונים, היינו שיכיר כל אחד ואחד איך שאין שום מציאות בלעדו יתברך כלל ואין להתיירא ולהתפחד כי אם ממנו יתברך לבד, שזהו בחינת הר המוריה, ששם מקום המקדש, ומשם יורד יראה לכל העולם כולו, ולכן לפני מלאכת המשכן, צוה להם משה רבינו על השבת, כי השבת מאיר למשכן ולבית המקדש (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' ס' ס"ז), ועל ידי קדושת ושמחת השבת זוכין לשלימות הדעת והיראה, וזוכין להמשיך שכינתו יתברך לתוך ביתו של כל אחד ואחד, והשם יתברך יזכינו להמשיך על עצמינו קדושת שבת קודש כראוי, ולזכות לשלימות הדעת והיראה עדי נזכה להכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

בוקר שבת קודש פרשת ויקהל שבת שקלים ה'תש"ם

בשבת קודש בבוקר, בעת קידושא רבא, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד בסיפורי מעשיות של רביז"ל במעשה מבן מלך ובן שפחה שנחלפו דף ע"ר עיין שם.

והבין אבי הבן הנ"ל, שְהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רְעוּת בְּשִׁבִיל הָעֲנָן הַנִּי לְעֵנָה וְאָמַר (לְבָנוּ) הִינּוּ בֶן הַמֶּלֶךְ בְּאַמֶּת, אִךְ עַל-יְדֵי הַחֲלוּף נִדְמָה, שְהוּא בְּנוֹ (וְסֵפֶר לוֹ כֹּל הָעֲנָן, וְאָמַר לוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ רְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל עָלָיו, כִּי מִמָּה נִפְשָׁד; אִם אִתָּה בְּנִי, בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לִי רְתֻמָּנוֹת עָלֶיךָ; וְאִם אִתָּה בֶן הַמֶּלֶךְ בְּאַמֶּת, בְּוֹדָאֵי הַרְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל בְּיוֹתֵר עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֵה לְהַעֲבִיר אוֹתָךְ לְגַמְרִי, חַס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן אִתָּה מְכַרְח לְעַקֵּר מִפֶּאֶן וְהוֹרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר מְאֹד.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל ממשיך לספר, והבין אבי הבן הנ"ל, שְהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רְעוּת בְּשִׁבִיל הָעֲנָן הַנִּי לְעֵנָה וְאָמַר לוֹ כֹּל הָעֲנָן, וְאָמַר לוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ רְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל עָלָיו, כִּי מִמָּה נִפְשָׁד; אִם אִתָּה בְּנִי, בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לִי רְתֻמָּנוֹת עָלֶיךָ; וְאִם אִתָּה בֶן הַמֶּלֶךְ בְּאַמֶּת, בְּוֹדָאֵי הַרְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל בְּיוֹתֵר עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֵה לְהַעֲבִיר אוֹתָךְ לְגַמְרִי, חַס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן אִתָּה מְכַרְח לְעַקֵּר מִפֶּאֶן וְהוֹרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר מְאֹד.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל ממשיך לספר, והבין אבי הבן הנ"ל, שְהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רְעוּת בְּשִׁבִיל הָעֲנָן הַנִּי לְעֵנָה וְאָמַר לוֹ כֹּל הָעֲנָן, וְאָמַר לוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ רְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל עָלָיו, כִּי מִמָּה נִפְשָׁד; אִם אִתָּה בְּנִי, בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לִי רְתֻמָּנוֹת עָלֶיךָ; וְאִם אִתָּה בֶן הַמֶּלֶךְ בְּאַמֶּת, בְּוֹדָאֵי הַרְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל בְּיוֹתֵר עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֵה לְהַעֲבִיר אוֹתָךְ לְגַמְרִי, חַס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן אִתָּה מְכַרְח לְעַקֵּר מִפֶּאֶן וְהוֹרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר מְאֹד.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל ממשיך לספר, והבין אבי הבן הנ"ל, שְהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רְעוּת בְּשִׁבִיל הָעֲנָן הַנִּי לְעֵנָה וְאָמַר לוֹ כֹּל הָעֲנָן, וְאָמַר לוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ רְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל עָלָיו, כִּי מִמָּה נִפְשָׁד; אִם אִתָּה בְּנִי, בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לִי רְתֻמָּנוֹת עָלֶיךָ; וְאִם אִתָּה בֶן הַמֶּלֶךְ בְּאַמֶּת, בְּוֹדָאֵי הַרְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל בְּיוֹתֵר עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֵה לְהַעֲבִיר אוֹתָךְ לְגַמְרִי, חַס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן אִתָּה מְכַרְח לְעַקֵּר מִפֶּאֶן וְהוֹרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר מְאֹד.

וְעֵנָה וְאָמַר לְבָנוּ) הִינּוּ בֶן הַמֶּלֶךְ בְּאַמֶּת, אִךְ עַל-יְדֵי הַחֲלוּף נִדְמָה, שְהוּא בְּנוֹ (וְסֵפֶר לוֹ כֹּל הָעֲנָן, וְאָמַר לוֹ, שְׂיֵשׁ לוֹ רְתֻמָּנוֹת גְּדוֹל עָלָיו, כִּי מִמָּה נִפְשָׁד; אִם אִתָּה בְּנִי, בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לִי רְתֻמָּנוֹת עָלֶיךָ; כִּי סַתָּם אַבָּא בּוֹדָאֵי מַרְחָם עַל בְּנוֹ, וְכִמוֹ שְׂאוֹמְרִים (בְּתַפִּילָה) כְּרַחֵם אֲבִי עָלַי בְּנוֹ וְכו', וְרוֹצֵה לְרַאֲוֹת רַק בְּטוֹבָתוֹ וְגִדּוּלָתוֹ, וְזֶהוּ כֹל הַנַּחַת וְהַשְׂמִיחָה שֶׁל אַבָּא, כְּשֶׁרוֹאֶה בְּנוֹ מִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ הַיֶּשֶׁר וְהַטוֹב, וְכִמוֹ שְׂכַתּוֹב (מִשְׁלֵי י') בֶּן חֲכָם יִשְׂמַח אֲבִי, וְלִהְיוֹךְ, אִין יוֹתֵר צַעַר וְתוֹגָה לְאַבָּא וְאִימָא מִלְּרַאֲוֹת בֶּן

מתנהג בדרכי כסילות, וכמו שכתוב (שם) ובן כסיל תוגת אמו, אבל הרחמנות של אבא כל כך גדולה על בנו, שאפילו אם מורד בו ומצער אותו חס ושלום, וכמו שעשה בן השפחה לאבא שלו כאן, אף על פי כן האבא רוצה לקרב אותו ולרחם עליו, וכמו שמצינו אצל דוד המלך עליו השלום, שאפילו בשעה שהיה נרדף מאבשלום בנו, אמר (תהלים ג:) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וגו', ואמרו חכמינו הקדושים (ברכות ז:) קינה לדוד מיבעיא ליה, אלא מקודם חשש אולי ירדוף אותו עבד או ממזר שלא ירחם עליו כלל, וכששמע שזה בנו, אמר סתם בן מרחם על אבא, ולכן אמר מזמור וכו', ומכל שכן כמה האבא מרחם על בנו, שרוצה לקרבו בכל מיני קירוב, ורוצה לראות איך שיתנהג בדרך טובים, ודבר זה ילדים אינם מבינים, שאם אינם מתנהגים בדרכי ישרים הם גורמים צער ועגמת נפש עצומה לאביהם, וכמו שעשה בן השפחה כאן, שהיה עושה כל מיני רעות ותחבולות לאבי המלך, ולא תפס שזהו אבא שלו בעצמו, וגורם לו צער ועגמת נפש גדול ועצום מאד, ולכן חשבון זה יהיה תמיד ברעת כל ילד, לזכור היטיב איך ההתנהגות שלו נוגע מאד לאבא שלו בכל פרט ופרט, וכשיתנהג בדרך הטוב והישר, אין נחת רוח גדול לאבא שלו יותר מזה.

וְאִם אַתָּה בֶּן הַמֶּלֶךְ בְּאַמְתִּי, בְּיַדְאֵי הַרְחֻמְנוּת גְּדוֹל בְּיֹתֵר עֲלֶיךָ, פִּי הוּא רוֹצֵה לְהַעֲבִיר אוֹתְךָ לְגַמְרֵי, חֶס וְשְׁלוֹם, עַל פֶּן אַתָּה מְכַרְח לְעַקֵּר מִפְּאֵן, כִּי בּוֹדְאֵי בְּאֵב לֵאבֵי מֵאֵד שֶׁבִנּוּ יִצְעֵר לִבֵּן מֶלֶךְ אֲמִיתִי בַחֲנָם, כִּי אֵין עוֹד צֵעֵר לֵאבֵא כִשְׂרוּאָה בִנּוּ גוֹרֵם רַעוּת וְצָרוּת לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים בְּנֵי מַלְכִים כִּנ"ל, וְלִכֵּן יַעֲזֵן לִבֵּן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִיתִי, לְבִרוּחַ מִן הַצָּרָה וּלְהִימַלֵּט עַל נַפְשׁוֹ, כִּי זֶהוּ עֵיקַר הַעֲצָה כִשְׂרוּאָה אָדָם שֵׁישׁ לוֹ אִיזָה צָרָה בַמְּקוֹם אֶחָד, שִׁיבְרַח מִשֵּׁם, וְכִמוּ שְׂאוֹמֵר רַבִּיז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת פַּחַד חֶלֶק ב' ס' ג') מִי שְׁבוֹרַח מִן הַצָּרָה הוּא פִּיקַח, וְכִמוּ שְׁכַתוּב אֲצֵל דוֹד הַמֶּלֶךְ עַלִּיּוֹ הַשְׁלוֹם, (תהלים ל"ד) לְדוֹד בְּשִׁנּוֹתָיו אֵת טַעְמוֹ לְפָנַי אֲבִימֶלֶךְ וַיִּגְרַשְׁהוּ וַיִּלְךְ, כִּשְׂרָאָה שְׂרוּצִים לְגַרֵּשׁ אוֹתוֹ, הֵלֶךְ וּבְרַח מִשֵּׁם, וְכֵן אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (ב"מ ע"ה:): מֵאֵן דְּבִישׁ לִיָּה בַמֵּתָא דָּא יֵלֶךְ לְמֵתָא אַחֲרִיתָא (מִי שְׂרַע לוֹ בַעִיר זֶה יֵלֶךְ לַעִיר אַחֲרֵת), כִּי לְמָה לְאָדָם לְהַנִּיחַ חֲבִירוֹ לְנִקּוּם בּוֹ בַחֲנָם.

וְהוֹרֵעַ בְּעֵינָיו הַדְּבָר מְאֹד, כִּי הֵבֵן מֶלֶךְ עַדִּיין לֹא הִיָּה לוֹ הַתְּחַזְּקוֹת אֲמִיתִי לְקַבֵּל אֵת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עַלָּיו בְּאֵהְבָה, וְכִשְׂרָאָה שְׂמַצְעָרִים וְרוֹדְפִים אוֹתוֹ עַל חֲנָם, נִפְלַ בְּדַעְתּוֹ מֵאֵד, וְזֶה גֵרֵם לוֹ אַחַר כֵּךְ שֶׁהֵלֶךְ בְּדַרְכֵים נְבוֹכִים וְכו', כִּי הַעֵיקַר תְּמִיד לְחַזֵּק אֵת עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי מַצְבִּים, אֲפִילוֹ בַעַת צָרָה חֶס וְשְׁלוֹם, וְלַדַּעַת שֶׁהַכֵּל מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ

לכד, לנסות אותו איך ישאר חזק וקיים באמונתו, ואם אינו מאבד את עצמו ומתחזק באמונה יתירה, אזי זוכה לראות בישועת השם ובמפלת שונאיו אשר לא תיאר לעצמו כלל, והשם יתברך יזכינו להתחזק באמונה זכה וברורה, עדי נזכה לראות בישועתן ובגאולתן של ישראל בכלל ובפרט אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת ויקהל שבת שקלים ה'תש"ם

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעווין, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' ס"ו המדבר מענין מחרת יום הכיפורים, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר הצדיק הוא מְכַרְח לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּעַד יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ כְּשִׁיּוּצָא אֶחָד חוּץ לַשׁוּרָה וּפּוֹרֵק עַל, אַזִּי הַצְּדִיק מְכַרְח לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּשִׁבְלֵוֹ

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הגנה הצדיק הוא עיקר יסוד וקיום העולם, וכמו שאומרים חכמינו הקדושים (חגיגה י"ב): כל העולם עומד על עמוד אחד, וצדיק שמו, וכן אמרו (ברכות ו'): מאי (קהלת י"ב) כי זה כל האדם, כל העולם לא נברא אלא בשביל לצוות לזה, כי עיקר בריאת העולם היה בשביל שיהיו צדיקים שיכירו את הקדוש ברוך הוא, והם יגלו ויפרסמו אמתת מציאותו יתברך לכל באי עולם, ולכן אם אחד מישראל יוצא חוץ לשורה ופורק עול חס ושלום, הצדיק מוכרח לעשות תשובה בשבילו, ולמסור נפשו לקרב אותו אל הקדושה, כי הרי צר לו מאד שאחד מישראל שיש לו נשמה קדושה וטהורה, והוא חלק אלוק ממעל ממש, יצא מהשורה והוריד את נפשו לעומק הקליפות חס ושלום, והוא מרגיש את הצר הזה בעצמו ממש, לכן הוא מוכרח למסור נפשו ולעשות כל מיני פעולות שבעולם להחזיר אותו בתשובה, ולקרב אותו חזרה אל שורשו העליונה.

וממשיך רביז"ל, עַל-פִּי מְשָׁל, שְׁפַעֲם אֶחָד נִסְעוּ שְׁנֵי בְּנֵי-אָדָם עִם מִבְּקָל וּמִשְׁגָּע, וְנִשְׂא אֹתָם דַּסָּס וְהִשְׁלִיכֵם מִן הָעֵגְלָה, וְעָמַד אֶחָד וְהִתְחִיל לְהַכּוֹת

את תססס באגרוף, והפה אותו הרבה, ושחק ממנו השני ואמר לו: הלא אתה מפה את ידך, ומה תועיל לתססס הפאה זו, רק אתה צריך לקח רצועה, שמפין בה תסססים, להפנות אותו והלך ועשה פו, ולקח רצועה והתחיל להפנות את הסוס, ועמד תססס ורץ בבהלה גדולה, וברח ונשא אותם והשליך אותם לתוו רפש וטיט, ותססס ברח לו להלך, נמצא, שגם זה אינו עצה טובה, ונעצו אותו שיעשה פו; שיקח תבל יפה, ויקשר את תססס לאיזה אילן, ויכה אותו הרבה, ובזה ילמדו להיטיב ועשה פו, והפה תססס הרבה ונתיגע, וראה שגם זה אינו עצה טובה, פי אינו פדאי תססס פלו בעד היגיעה והקצר-רוח, שיש לו על-ידי ההפאה, ואין תקנה לסוס פזה רק לירות אותו על-ידי קני-שורפה, וזה צר לו, פו פשאחד יוצא לחוץ, ואינו מתנהג פשורה-אין יכולין למצא עצה מה לעשות לו, פי הנה אפשר להעניש אותו בעצמו או על-ידי שליח או באפן אחר, אף פל הענשים הם נוגעים להצדיק בעצמו, פמו שמצינו אצל השם יתברך, "שבכל צרתם לו צר" (ישעיה ס"ג), פי הם חלק אלו"ק ממעל, ועל-פן פשיש להם צרה, חס ושלום, לו צר פביכול; פמו-כן אצל הצדיק גם-פן, "פי גם ענוש לצדיק לא טוב" (משלי י"ז), פי העניש שמעניש את אחד, הוא נוגע להצדיק בעצמו.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה איזה תכלית הוא זה לענוש בן אדם על דבר רע שעשה, בלי להחזיר אותו בתשובה? הלא העונש והצער בעצמו נוגע כביכול אל הקדוש ברוך הוא ואל הצדיק, כי בכל צרתם לו צר כתיב (ישעיה ס"ג), שבשעה שיש ליהודי איזה צער ועגמת נפש, כביכול גם למעלה יש צער, וכן הצדיק מרגיש הצער בלבו, וקשה לו מאד לסבול את זה, וכל עיקר תכלית העונשים והתוכחות הם רק להחזיר בני אדם בתשובה ולטהרם מעוונותיהם, ולכן סתם להכות ולענוש בן אדם, אין בזה שום תועלת כלל, והוא כדוגמת המכה את הסוס כנ"ל, שאינו פועל כלום, רק מייגע ומייעף את עצמו, ולכן אלו המנהיגים שמתגאים על הדור בחינם, ויש להם כח להעניש מי שאינו רוצה להכניע עצמו תחתם, אין זה נקרא מעניש, אלא מזיק, כי הם מזיקי עלמא (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' ה'), וכמו להבדיל גוי שרודף אחד מישראל, אין שייך לכנותו בשם מעניש אלא מזיק, ולכן אין עצה אחרת רק ללמד נשמות ישראל את דרך ה', ולהחזיר אותם בתשובה, וזהו כל עיקר עבודת הצדיק כל ימי חייו.

וממשיך רביו"ל, כי האדם נתהוה מד' יסודות, אש, רוח, מים, עפר, וכל אלו הארבעה יסודות נמשכין מיסוד הפשוט, שהיא בתינת הצדיק, בתינת (משלי

י: "צדיק יסוד עולם", וְשֶׁהַצְּדִיק הוּא בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשוּט, שְׁמִמְנוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת, בְּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית ב:): "וְנִהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן", וּמִשָּׁם יִפְרֵד וְהָיָה לְאֲרָבָעָה רְאשִׁים "נִהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן"-זֶה בְּחִינַת 'צְדִיק יְסוּד עוֹלָם', בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשוּט, אֲשֶׁר "מִשָּׁם יִפְרֵד"-הָאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲרָבָעָה רְאשִׁים פְּנ"ל, נִמְצָא שְׁפָלָם נִמְשָׁכִין מֵהַצְּדִיק, וְעַל-כֵּן אִם הוּא מַעֲנִישׁ אֶת אֶחָד, נוֹגֵעַ אֶת הַצְּדִיק בְּעֶצְמוֹ, וְעַל-כֵּן: "גַּם עֲנוּשׁ לְצְדִיק לֹא טוֹב" פְּנ"ל:

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה האדם נתהווה מד' יסודות שהם אש רוח מים ועפר, ויש בהם צד טוב וצד רע, ועיקר עבודת האדם להעלות ולזכך אותם עד שיפול הרע שבהם, ויעלה ויאיר הטוב שבהם, ששורשם הם ד' אותיות שם הוי"ה ברוך הוא (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ד' וסי' ח'), כי הנה מכח האש בא החמימות שבאדם, שזה כולל גם הכעס והגאווה ותולדותיהן, ומכח הרוח בא הדיבור של האדם, הכולל גם דברים בטלים ולשון הרע, ומכח המים בא הלחלוּחית שבאדם, שזה כולל התאוות רעות שהגוף צמא להם, ומכח העפר בא עיקר חומריותו של האדם, הכולל עצלות ועצבות הממשיך אותו למטה לעפר, והנה כשאדם משתמש בכל אלו היסודות בקדושה, אזי מעלה אותם לשורשם העליון, שהם ד' אותיות שם הוי"ה ברוך הוא, היינו כשמשמש עם כוח האש לבעור לעבודת השם יתברך, ולהכניס חמימותו בתורה ועבודה ומצוות ומעשים טובים, וכן עם כח הרוח הוא מדבר דיבורי תורה ותפילה, ומדבר עם אנשים דיבורי אמונה ויראת שמים, כי לפעמים רואים אדם שאינו מפסיק מלדבר, ומדבר כל העולה על רוחו ממש, ואם היה לו שְׁכָל, היה משתמש עם דיבורו לחזק אנשים ולגלות להם אמתת מציאותו יתברך, וכן עם כח המים שהוא הלחלוּחית שבאדם שמושך אותו לתאוות, כשיש לו שכל דקדושה, אזי ממשיך כל התאוות שלו לעבודת השם יתברך, ומוציא את אלקותו יתברך גם בתוך אכילתו ושתייתו והנהגת ביתו, וכן עם כח העפר, המושך אותו לעצבות ועצלות, כשבא לדבר עבירה אזי צריך להיות עצלן ועצבן, ולמנוע את עצמו מלעבור על רצונו יתברך, נמצא שיכולים להשתמש עם כל המדות והיסודות לטוב או להיפוך, וכמבואר ברמב"ם (הלכות דיעות) שהדרך הממוצע הוא הדרך הנכון בעבודת השם, היינו להשתמש עם כל המדות לעבודת השם יתברך, ולא ללכת אל שום דרך קיצוני עיין שם, וכשאדם מעלה ומזכך אותם כראוי, אזי מתחיל להאיר אצלו ד' אותיות שם הוי"ה ברוך הוא, המכוונים נגד ד' יסודות אלו, ונתקיים אצלו (תהלים ט"ז) שויתי הוי"ה לנגדי תמיד, אשרי לו.

ומגלה לנו רביז"ל כאן, שהד' יסודות נמשכים מן היסוד הפשוט, שהוא הצדיק האמת, כי הצדיק האמת כבר זיכך וקידש עצמו בתכלית הקדושה, עד שכבר מאיר אצלו השם הוי"ה בקביעות עצום, ולא נשאר אצלו שום אחיזה מהרע שבד' יסודות הנ"ל, והוא מתקדש ומתטהר כל כך עד שנעשה יסוד הפשוט ממש, היינו שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין רואים אצלו שום דבר כלל, כי הוא נכלל כל כך בתוך האור אין סוף ברוך הוא, עד שלא ניכר עליו שום דבר כלל, כי כמו שהוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות, ואין רואים אלקות לפני העינים הבשריים, כמו כן הצדיק שנכלל בו יתברך, אין רואים אצלו כלום, וכמו שפעם שאל רביז"ל את מוהרנ"ת ז"ל "איזה פנים יש לי אצלכם? וענה ואמר מוהרנ"ת ז"ל "כלא כלום" וחיך רביז"ל, כי מוהרנ"ת ז"ל הבין ענין זה, שהצדיק הוא בחינת לא כלום ממש, ואין רואים אצלו שום דבר מבחוץ כלל, וכמובא בדברי רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' קמ"ו) שהצדיק אי אפשר להכיר אותו מבחוץ כלל, כי הוא נראה כדוגמת כל אדם ממש, רק בפנימיותו הוא ענין אחר לגמרי, עיין שם, וכן פעם אמר רביז"ל "מי שמכיר אותי יעיד שאין בי שום תנועה של "גוטער איד" (צדיק מפורסם) כלל, כי אצל רביז"ל לא ראו שום דבר ממש, והיה אברך צעיר שהתנהג בתמימות ופשיטות נוראה, ולא היו יכולים להבחין עליו שום דבר כלל, רק בפנימיותו היה ענין אחר לגמרי, חידוש נורא ונפלא מאד שלא היה מימות קדם, אשר מקצת יכולים להראות ולהבין מספריו הקדושים, כי פניו שכלו וחכמתו גנוזים בתוכו (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' קצ"ב), וזה דבר שאי אפשר להסביר לבני אדם כלל, ובני אדם טועים בזה מאד, וחושבים שצריכין לראות משהו משונה אצל הצדיק, והאמת בדיוק להיפוך, שדייקא מי שעושה כל מיני תנועות זרות ומשונות, אין יודע בין ימינו לשמאלו כלל, ואף על פי שאנשי העולם אומרים עליו שהוא צדיק וקדוש וכו', אין מזה שום ראיה כלל, וכדאיתא בזוהר (ריש פרשת חיי שרה) מאן דאיהו רב איהו זעיר, ומאן דאיהו זעיר איהו רב, מי שכאן בזה העולם רב ומפורסם גדול, יכול להיות שבשמים אין יודעים ממנו כלום, ומי שהוא זעיר וקטן בזה העולם, ואף אחד אינו יודע ממנו, למעלה בשמים כל הפמליא של מעלה רועשים ממנו, וכן אמר רב יוסף לאביו רבי יהושע בן לוי (פסחים ג.) כשאיתנגיד ויצא מן העולם וחזר, ושאל אותו אביו, מה ראית? אמר לו, עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה, ואמר לו אביו, עולם ברור ראית, כי לרוב בני אדם אין השגה בצדיק אמיתי כלל, וכמו שאי אפשר להסביר לאדם אלקות, איך שכל מה שהוא נושם והולך ומתנועע הכל אלקות גמור, ואיך שגם האוויר בעצמו הוא אלקות, כמו כן אי אפשר להסביר לאחד את עומק פשיטות הצדיק, ואיך שהוא נכלל לגמרי באין סוף ברוך הוא, רק כל אחד ואחד כפום דמשער בלביה, יכול להבין קצת מעלת הצדיק.

וזהו מה שרביז"ל אומר כאן, שכל הד' יסודות של אנשי העולם, נמשכים מן היסוד הפשוט של הצדיק, כי הצדיק כבר הגיע למעלה עליונה זו, עד שהוא יסוד הפשוט הכלול מכל היסודות ביחד, כי הוא זיכר וטיהר אותם בתכלית, ולכן עכשיו כל שאיפתו ורצונו הוא רק לעזור לכל באי עולם לטהר עצמם מן הרע שבד' יסודות שלהם, ולהעלות אותם אל הקדושה, וזהו (בראשית ב') ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, היינו הצדיק האמת שהוא הנהר המטהר מכל הכתמים, הוא יוצא מעדן עלאה, להשקות את הגן, היינו לטהר נשמות ישראל הנמצאים בתוך הגן הנפלא שבוה העולם התחתון, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, שעל ידו יכולים לזכות להפריד הרע מהטוב שבד' יסודות, ולזכות לראות הארבעה ראשים שהם הד' אותיות של השם הוי"ה ברוך הוא.

וממשיך רביז"ל, וְזֶה שְׁאֲמְרוּ הַבְּעָלִי-מוֹסֵר, שְׂכַשְׁבָּאִים לְצַדִּיק וְרוֹאִים אוֹתוֹ, בְּבַחֲבִינַת (שְׁעִיָּה ל'): "וְהָיוּ עַיְנֵי רְאוּת אֶת מוֹרֵיָהּ", רְאוּי שְׂיִמְצָא אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹ הַצַּדִּיק, שְׂיִסְתַּפֵּל בְּעֲצָמוֹ עַל כָּל הַמְּדוֹת, אִיךָ הוּא אוֹחֵז בָּהֶם עַל-יְדֵי רְאִית פְּנֵי הַצַּדִּיק, כִּי כָּל הַמְּדוֹת נִמְשָׁכִין מִהָאֲרְבָּעָה יְסוּדוֹת הַנ"ל, פְּמַמְבָּא (ע"י ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ד'), וְעַל-כֵּן פְּשָׁרוֹאָה אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשׁוּט, שְׂמִמְנוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאֲרְבָּעָה יְסוּדוֹת, רְאוּי לוֹ שְׂיִסְתַּפֵּל וְיִרְגִּישׁ עַל-יְדֵי-זֶה אִיךָ הוּא אוֹחֵז בְּכָל הַמְּדוֹת, שְׂבָאִין מִן הָאֲרְבָּעָה יְסוּדוֹת, שְׂנִמְשָׁכִין מִהַצַּדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשׁוּט כַּנ"ל:

וְזֶה: וְהָיוּ עַיְנֵיָהּ רְאוּת א' א' ת' מ' וְרִיָּה-רְאִישֵׁי-תְבוּת: א' ש' ר' וַח מ' מ' ע' פָּר, שְׂהֶם הָאֲרְבָּעָה יְסוּדוֹת, שְׂמִהֶם נִמְשָׁכִין כָּל הַמְּדוֹת, שְׂכַלֶּם נִמְשָׁכִין מִהַצַּדִּיק כַּנ"ל וְעַל-כֵּן פְּשָׁרוֹאִין אֶת הַצַּדִּיק, שְׂזֶה בְּחִינַת: וְהָיוּ עַיְנֵיָהּ רְאוּת אֶת מוֹרֵיָהּ, עַל-יְדֵי-זֶה רְאוּיָן בְּעֲצָמוֹ אִיךָ הוּא אוֹחֵז בְּכָל הַמְּדוֹת, שְׂבָאִין מֵאֲרְבָּעָה יְסוּדוֹת: א'ש, רוּחַ, מִיָּם, עָפָר, שְׂנִמְשָׁכִין מִהַצַּדִּיק כַּנ"ל:

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה עיקר הדרך שאדם זוכה להגיע אל מדריגה הנ"ל, לטהר ולקדש את הד' יסודות שלו, הוא על ידי התקרבותו אל הצדיק, כי כל מה שאדם מתקרב אל הצדיק, ומקבל ממנו לימודו הנפלא, כן לאט לאט מתחיל להודרך אצלו הד' יסודות, ולמצוא אלקותו יתברך בתוך כל פרט של החיים שלו, וכשאדם מקורב אצל הצדיק באמת, אזי בהסתכלותו על פני הצדיק לבר, בלי לדבר עמו, נופל עליו בושה גדולה, ומתחיל לראות את הפנים שלו כמו בראי (שקורין "שפוגעל") ואיך שעדיין הפנים שלו נתונים בחושך, כי הצדיק כבר זיכר את הפנים

שלו, עד שכל מי שמסתכל עליו בעין האמת, רואה את עצמו בו כמו בראי, ומתחיל להתחרט ולחזור בתשובה (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' י"ט), ולכן צדקו מאד דברי הבעלי מוסר, שכשבאים לצדיק ורואים אותו, ראוי שימצא את עצמו בתוך הצדיק ושיסתכל על כל המדות שלו איפוא הוא אוהו בהם ולתקן אותם, כי זהו כל עיקר רצון ושאירת הצדיק, להכניס אלקותו יתברך בתוך כל מקורביו, ומיד שמסתכלים עליו נופל בושג גדולה, שזוהו (ישעיה ל') והיו ע'ניך ר'ואות א'ת מ'וריך ראשי תיבות א'ש ר'וח מ'ים ע'פר, כי הד' יסודות מתחילין להודרך על ידי ראיית פני הצדיק.

ואמר מוהר"א ש"ש נ"י שזוהו גם המבואר בדברי רבינו"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ח') על הפסוק (תהלים קמ"ו) מעודד ענוים ה' מ'שפיל ר'שעים ע'די א'רץ, שהוא גם כן ראשי תיבות א'ש ר'וח מ'ים ע'פר, כי הצדיק כבר זכה לעניוות ושפלות כזו, עד שהוא בטל ומבוטל לגמרי, לא כלום ממש, וכל חיותו ועודדתו הוא ממנו יתברך לבד, ולכן ממילא, יש לו הכח להיות משפיל רשעים עדי ארץ, היינו להכניע ולבטל את הרע שבכל הד' יסודות של אנשי העולם, כי כולם נופלים ומתבטלים מלפניו, וזוכים לחזור אל קדושתם העליונה.

ומסיים רבינו"ל, וְזֶה שְׁקוּרֵינְךָ הָעוֹלָם אֶת מְחַרְת יוֹם-הַכְּפוּרִים שֵׁם ה', כִּי אַחַר יוֹם-הַכְּפוּרִים, אֲזוּ נִתְגַּלָּה בְּחֵינַת שֵׁם ה', וְזֶה שְׁנֵצְטוּוּ תַכְּפָה לְמְחַרְת יוֹם-הַכְּפוּרִים עַל שַׁבַּת, כִּי לְמְחַרְת יוֹם-הַכְּפוּרִים נִתְרַצָּה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְיִשְׂרָאֵל וְהִזְהִירָם עַל מְלֹאכֶת הַמְּשָׁפֵן, וְאֲזִי הִקְהִילָם מִשָּׁה וְהִזְהִירָם עַל שַׁבַּת, כִּדְבִי שָׁלָא יִטְעוּ לֹאמֵר שְׁמֵלֹאכֶת הַמְּשָׁפֵן דּוֹחָה שַׁבַּת (כְּמוֹכָא בְּפִרְש"י פֶּרֶשֶׁת וַיִּקְהַל), נִמְצָא שְׁתַּכְּפָה לְמְחַרְת יוֹם-הַכְּפוּרִים הִזְהִירוּ עַל שַׁבַּת, וְשַׁבַּת שְׁמָא דְקִדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא (זֶהר יִתְרוּ דף פח:), כִּי אֲזוּ, אַחֲרֵי יוֹם-הַכְּפוּרִים, נִתְגַּלָּה בְּחֵינַת שֵׁם ה', כִּי כְּשֶׁמַּעֲנִישִׁין אֶת אֶחָד, עוֹקְרִין אוֹתוֹ מִשְׁרֵשׁ חַיּוּתוֹ, כִּי אֶפְלוּ שְׂאֵר עֲנָשִׁים נִקְרָאִים בְּחֵינַת מִיתָה, כְּמוֹ שְׁפִתוֹב (שְׁמוֹת ד'): "כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשָׁה", וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (עֲבוּדָה-זָרָה ה'), 'שְׁנַעֲשׂוּ עֲנָשִׁים'; וְהַשֵּׁם הוּא הַחַיּוּת, בְּבְחֵינַת בְּרֵאשִׁית ב: "נִפְשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ" וְשְׁמוֹ מְשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ כְּבִיכּוֹל (ירוּשְׁלַמִי תַעֲנִית פֶּרֶק ב, וּבְפִרְש"י יְהוֹשֻׁעַ ז, יִרְמְיָה יד, וּבְבִלְקוּט יְהוֹשֻׁעַ ז), וְעַל-כֵּן כְּשִׁישׁ לְיִשְׂרָאֵל אֵיזָה עֲנָשׁ, חֵס וְשְׁלוֹם, נוֹגַע אֶת עֲצָמוֹ יִתְבַּרְךָ, כְּבִיכּוֹל, כִּי עָקַר הָעֲנָשׁ נוֹגַע בְּהַחַיּוּת שֶׁהוּא הַשֵּׁם, וְשְׁמוֹ מְשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ כְּנ"ל וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאִמְרַם מִשָּׁה: "וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא" (שְׁמוֹת ל"ב), וְהַשֵּׁם הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ: "מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחַנּוּ" וְכו') (שֵׁם-בְּקִשׁ מִשָּׁה, שְׁנַעֲשׂוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגְּדוֹל הַמְּשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ, כִּי מֵאַחַר שְׁשִׁמּוֹ יִתְבַּרְךָ מְשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ, נִמְצָא

פְּשִׁיעֵינִישׁ אוֹתָם, נוֹגַע אֶת עֲצָמוֹ יִתְבַּרֵךְ, כְּבִיכּוֹל, כְּנִ"ל, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה (מַגְלָה י'): 'הוּא אֵינּוּ שׁוֹשׁ' וְכוּ', פִּי נוֹגַע בְּעֲצָמוֹ יִתְבַּרֵךְ, כְּבִיכּוֹל, פִּי שָׁמוֹ מְשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ כְּנִ"ל, נִמְצָא כְּשֶׁנִּתְרַצָּה הַקְּדוּשׁ-בְּרוֹ-וְהוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם-הַכַּפּוֹרִים וְאָמַר: "סְלַחְתִּי בְּדַבְרֶיךָ", אֲזִי, כְּבִיכּוֹל, נִגְדַל שָׁמוֹ יִתְבַּרֵךְ הַמְשַׁתֵּף בְּשִׁמְנוֹ כְּנִ"ל, וְעַל-כֵּן נִצְטוּוּ תַּכְּף אַחַר יוֹם-הַכַּפּוֹרִים עַל שַׁבַּת כְּנִ"ל, פִּי שַׁבַּת שָׁמָּה דְקָדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא כְּנִ"ל, וְעַל-כֵּן קוֹרִין מְתַרְתּוּ יוֹם-הַכַּפּוֹרִים שֵׁם ה', פִּי אַחַר הַמְחִילָה וְהַסְּלִיחָה שְׂנַעֲשֶׂה בְּיוֹם-הַכַּפּוֹרִים, נִגְדַל שֵׁם ה', כְּנִ"ל: עַד כֵּן לְשׁוֹן רַבּוֹתֵינוּ.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה רביו"ל מגלה לנו כאן טעם נפלא על מה שמקובל בעולם בשם הבעל שם טוב זי"ע, שמחרת יום הכיפורים נקרא "שם ה'" (גאמ"ם נאמען), כי בפרשת השבוע (פרשת ויקהל) מצינו שלמחרת יום הכיפורים צוה משה רבינו את נשמות ישראל על הקמת המשכן, ומקודם צוה אותם על קדושת שבת, שלא יטעו שמלאכת המשכן דוחה את השבת, וצריכין להבין מהו הקשר וההמשך בין דברים אלו, יום הכיפורים ומלאכת המשכן וקדושת שבת? אבל על פי דברי רביו"ל הנ"ל מובן הענין מאד, כי הנה כשחטאו עם ישראל בחטא העגל, מסר משה רבינו נפשו להמשיך להם סליחה וכפרה, כי בוודאי לענוש אותם לא טוב, וכמו שכתוב (משלי י"ז) כי גם ענוש לצדיק לא טוב, וגם כביכול למעלה יש צער גדול, וכמו שכתוב (ישעיה ס"ג) בכל צרתם לו צר, ולכן משה רבינו מסר נפשו להחזירם בתשובה ולהעלותם חזרה אל שרשם, ולכן מיד אחר יום הכיפורים שנתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל על חטא העגל, צוה להם לבנות מקום לגילוי שכינה, למען ישרה ביניהם כל הימים, ויראו תמיד את כבוד מלכותו, כי הלא ביום הכיפורים מתעלים כל ישראל במדריגת מלאכים, ומזדככים אצלם כל הד' יסודות על ידי החמשה עינויים והחמשה תפלות של יום הכיפורים, והם מעלים את הד' יסודות שלהם לשרשם העליון, כי אז מובדלים ומופרשים לגמרי מכל הגשמיות והחמורית של הד' יסודות, ואז הם מתחילים להזדכך ולהתקדש אצל כל אחד ואחד, ולכן מחרת יום הכיפורים נקרא "שם ה'", כי אז מתחיל שמו יתברך להאיר אצל כל אחד ואחד, כי הלא שמו יתברך משותף בשמינו, וכל אחד מישראל מושרש בשורש העליון של שמו יתברך כנ"ל, ואז בוודאי ראויים לבנות מקום להשראת השכינה למען ימשיכו אלקותו יתברך למטה כאן בזה העולם, אבל מקודם צוה אותם משה רבינו על קדושת שבת, כי שבת שמא דקודשא בריך הוא, היינו שבשבת קודש מאיר מאד אלקותו יתברך, עד שכל אחד ואחד מישראל יכול לזכות להמשיך על עצמו הארה משמו יתברך המאיר בתוך כל הד' יסודות שלו, כי בשבת קודש כל הגשמיות

מזדככת עד שגם בשעה שאנחנו עוסקים בכל הגשמית שלנו באכילה שיתה ושינה וכו', הכל עולה ומתקדש בקדושת שבת ועולה למקום אחר לגמרי, נמצא שעל ידי קדושת שבת מתחיל שמו יתברך להאיר בתוכינו, כי הד' יסודות מתקדשים, ומאיר בתוכינו שמו יתברך שהם ד' אותיות השם הוי"ה ברוך הוא, ולכן אשרי מי שזוכה להמשיך על עצמו נועם שבת, ולבלות את השבת בעונג רוחני של תורה ותפילה, ובעונג גשמי של אכילה ושתיה ושינה, כי על ידי זה יזדכך ויתקדש אצלו הד' יסודות שלו, וימשיך על עצמו נועם זיוו שכינת עוזו יתברך השוכן בתוכינו, והשם יתברך יזכינו להיות מקורבים אל צדיקים אמיתיים, ולהמשיך על עצמינו קדושתם הנוראה עדי נזכה להכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

